

4 september 2022 - startzondag

WAAROM STAAN DIE STENEN DAAR?

Jozua 3 en 4

Gedenksteden plaatsen is iets van alle tijden en alle plaatsen. Wij doen het nu nog. De meest bekende gedenksteen anno nu is een grafsteen. Dat is niet het leukste voorbeeld om mee te beginnen, maar het laat wel gelijk zien wat voor grote waarde een gedenksteen kan hebben en welke kostbare herinneringen en verhalen achter zo'n steen kunnen schuilgaan. Een andere gedenksteen die wij kennen is bijvoorbeeld de eerste steen die wordt gelegd. De eerste steen: gewoon een steen als andere stenen, niets bijzonders aan, maar er is een specifiek moment en een persoon met de steen verbonden. Ook dit aspect van gedenksteden zal straks in de preek terugkomen.

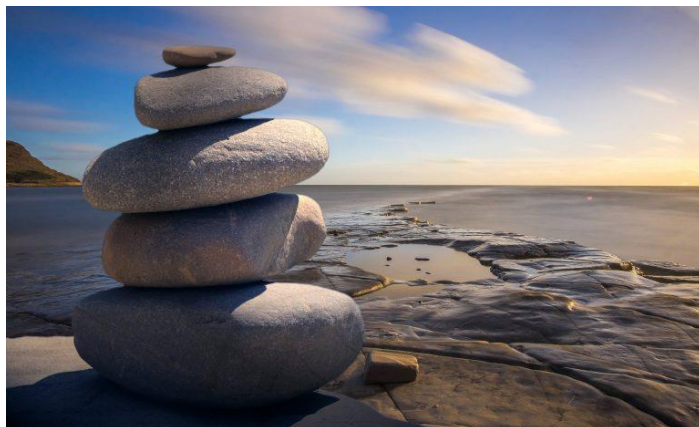
Bij gedenksteden – dat is het laatste voorbeeld – moet ik ook denken aan wat kinderen wel eens doen op het strand of ergens anders: dan leg je een steen of een paar stenen neer en de volgende dag als je er langsloopt, kan je dan zien: 'hé, op deze plek waren wij geweest! De stenen liggen er nog.' Nou, dat laatste was ook de reden van de twaalf stenen die door Jozua middenin in de Jordaan werden geplaatst. Als teken dat hier, ja, echt op *die* plek, mensen hadden gelopen. Midden door de Jordaan, dwars door die rivier, hadden die mensen gelopen! God had Zijn volk droogvoets door de Jordaan laten trekken. God had het water aan de ene kant als een dam stilgezet, terwijl aan de andere kant het water wegstroomde richting de Dode Zee. Zo ontstond er een pad voor het volk en ging het volk, achter de ark van God aan, door de Jordaan. Jozua plaatste in de Jordaan twaalf stenen als symbool van de twaalf stammen van Israël die door deze rivier waren gegaan. En omdat die stenen midden in de Jordaan waarschijnlijk de meeste tijd niet zichtbaar zouden zijn, mogelijk dat daarom ook twaalf stenen *aan de oever* van de Jordaan werden opgesteld. Als teken dat de twaalf stammen van Israël de overkant hadden bereikt.

Maar we gaan in de preek nu even een niveau dieper: *waarom* moest Israël die herinnering levend houden? Ik zal straks drie redenen noemen waarom het ook voor u belangrijk is om te gedenken, om voor jezelf herinneringen en geschiedenissen levend te houden, maar eerst een andere reden - en deze reden bespreek ik eerst het meest uitgebreid: de eerste reden om te gedenken is *om God te eren*. In Jozua 4, vers 24 staat: *'opdat u de Heere, uw God, alle dagen vreest.'*

Dat was voor het volk Israël de eerste reden om te gedenken: om God daarmee te eren. En dat hebben ze de eeuwen door ook veel gedaan. Je ziet het heel mooi in sommige psalmen hoe Israël dat gedenken heeft aangepakt. Psalm 66 bijvoorbeeld die wij hebben gezongen, maar ook psalm 105 en 106 en 78 zijn allemaal lange geschiedenispsalmen. Ze vertellen uitgebreid hoe God Zijn volk heeft bevrijd uit Egypte, hoe God Zijn volk heeft geleid door de woestijn en door het water droogvoets heeft geleid en hoe God onderweg geduld heeft gehad. Allemaal lange psalmen waarin een heel geschiedenisverhaal wordt gezongen, natuurlijk om het op deze manier te kunnen onthouden... maar ook om God daarmee te eren: Gods Naam wordt met ere vermeld. Zijn daden worden bezongen. Met eerbied en dankbaarheid wordt de traditie van generatie op generatie overgedragen doordat vader en zoon, moeder en dochter de woorden samen met al die andere gelovigen uitzingen.

Nou, dit is de reden waarom wij op zondag steeds bij elkaar komen en in het nieuwe seizoen hopelijk ook nog op een heel aantal andere momenten elkaar zullen

ontmoeten (op kringen, bij catechisaties, bij de clubs enzovoort): wij komen bij elkaar om samen God te eren door te gedenken, door terug te denken aan. En daar heb je elkaar bij nodig. Natuurlijk kan je ook thuis die geschiedenissen lezen, of in de auto even een podcast luisteren. (Moet je ook zeker doen, mooi!) Maar stel je voor dat bij de huldiging van Max

Verstappen iedereen zou zeggen: 'nou, ik kijk thuis wel, ik denk wel even aan hem als ik de GP terugkijk.' Maar dat 'ik kijk thuis wel' heeft niets met eren te maken, het laat hooguit iets zien van dat je ook wel wat van racen houdt. Om iemand te eren moet je samenkomen, moet je even al je verschillen en verschillende voorkeuren aan de kant zetten en samen zingen, juichen, toeschouwer zijn, terugblikken op de race. Nu heb ik persoonlijk niets met autoracen, maar u zult het voorbeeldje wel begrijpen denk ik: hoe kan je iemand beter eren dan door in Zijn bijzijn met elkaar verhalen te delen, Zijn daden te bezingen en samen aan Hem te denken, te spreken en te zingen? Israels godsdienst bestond voor een groot gedeelte naast het praktisch bezig zijn uit het verhalen levend houden, zingend en vertellend met alle generaties bij elkaar.

Dus: waarom zit die oude man daar verderop in de kerk, die jij eigenlijk niet zo goed kent en die de kerkdienst misschien veel interessanter lijkt te vinden dan jij? Omdat die meneer ook die verhalen wil delen, samen met jou wil delen, om zo samen God te eren. En waarom zit dat meisje daar, die absoluut niet stil kan zitten? Omdat God het heerlijk vindt als kleine kinderen meedoen in het loven en prijzen van Hem (zie: Psalm 8). Jij, u en ik komen samen om God te eren. Door samen terug te kijken. In herinnering te roepen. Daar-

over te zingen. Steeds maar weer. Met alle generaties. Met alle soorten karakters.

Volgens mij zijn wij mensen soms veel te veel op onszelf gericht. Op wat wij in een kerkdienst, of in een gemeente zoeken. Op aandacht voor jongeren. En ook aandacht voor ouderen. En ook aandacht voor gezinnen. En ook voor alleengaanden. En ook voor buitenkerkelijken. En ook voor doorgewinterde kerkmensen. En ook voor... We moeten overal aandacht voor hebben, inderdaad, maar laten wij allemaal dit seizoen eerst ons steentje bijdragen door al die stenen van ons niet te blijven meesjouwen of anderen te laten dragen, maar door samen onze stenen neer te zetten aan de oever van de Jordaan en samen te gedenken, in verwondering en stilte terug te kijken, steeds weer. Een lied erover te zingen. Te luisteren. Iets met elkaar te delen. Over de daden van God. Over Wie God heeft laten zien Wie Hij is.

Want... wij hebben zoveel moois om met elkaar te delen! Het volk Israël greep steeds terug op wat zij lang geleden had mogen ervaren: de uittocht, de bevrijding uit Egypte. Hoe God hen wonderlijk had geleid. Door de Rode Zee. Door de woestijn. En nu dus ook door de Jordaan. Al haar verhalen en ook veel van haar feesten gaan terug op deze gebeurtenissen: op Gods bevrijding. Want God is een God Die bevrijdt. Zo heeft God Zichzelf steeds weer laten zien. Wij als christenen grijpen terug op ook nog andere geschiedenissen van deze God. Ons Nederlandse volk is niet door de Rode Zee getrokken. Ook niet door de woestijn. En ook niet door de Jordaan. Dat zijn de geschiedenissen van Israël. Maar eeuwen later is in Israël iemand geboren, waarin God helemaal liet zien Wie Hij wilde zijn, niet alleen voor Israël, maar voor alle volken. God is voor hen, maar ook voor ons en ook voor jou een God Die bevrijdt. En daar moeten wij elke zondag, elke keer dat wij elkaar weer ontmoeten, de herinneringen van levend houden.

Wij hebben zoveel met elkaar te delen! Met elkaar horen en bezingen wij op zondag hoe Jezus mensen bevrijdde van hun schuld. Wij leven van vergeving! En zijn geroepen om doordeweeks elkaar te vergeven en te aanvaarden hoe weinig je je misschien ook tot die ander aangetrokken voelt.

Wij denken samen terug aan hoe Jezus mensen bevrijdde van lasten waar zij onder gebukt gingen: persoonlijke lasten, onrecht dat hen was aangedaan, demonen die mensen in bezat hadden genomen.

Wij houden op kringen de herinnering levend aan hoe Jezus alle maatschappelijke scheidslijnen doorbrak en mensen bevrijdde uit de hokjes waarin zij door anderen waren gestopt: tollenaars en zondaren, vrouwen, kinderen, heidenen, Samaritanen, Farizeeërs.

Wij halen met elkaar steeds weer die geschiedenissen op, waarin zichtbaar werd dat Jezus machtiger was dan alles wat mensen vasthoudt en bindt. Jezus bevrijdde mensen van angsten, van zorgen, van ziekten, van ongelof, van twijfel, van oppervlakkigheid, van demonen, van schuld, van de dood.

Elke zondag tijdens de kerkdienst – hoe je je ook voelt en wat je er ook van verwacht..., maar ook: wie er ook naast je zit en hoeveel of hoe weinig er ook in de kerk zijn – halen wij samen herinneringen op, zingen wij over

de geschiedenissen, luisteren wij naar de verhalen en *eren wij op deze manier de God Die bevrijdt*. Met Kerst denken wij terug aan de komst van de Bevrijder. Met Pasen worden wij stil en vieren wij vervolgens uitbundig onze bevrijding. Met Avondmaal gedenken wij. Met de doop belijden wij. De hele liturgie van de kerk en elk moment van samenzijn gedenken wij, vieren wij, Wie God is: onze Bevrijder.

Twaalf stenen, voor elke stam één. De nadruk ligt in dit Bijbelgedeelte op 'eenheid', op 'samen', op alle generaties bij elkaar. Zouden er in Israël dan geen verschillen zijn geweest? Nou, zeker wel. Ze gingen dan wel samen door de rivier, maar ze konden vaak niet met elkaar door één deur. Ze hadden vaak verschillende belangen, verschillende achterbannen, verschillende behoeften, je werd er moe van..., maar daar hoor je hier dus niets over. Hier geen oeverloze discussies, maar twaalf bij elkaar geplaatste stenen aan de oever van de Jordaan. *Want: het gaat hier om God*. De stenen verwijzen naar een Persoon. Naar de God Die bevrijdt. De God Die ook jou wil meenemen op Zijn weg van bevrijding.

Wij gedenken allereerst om samen God daarmee te eren. Dat heb ik nu uitgebreid besproken. Nu nog kort drie andere redenen waarom het belangrijk is om te gedenken, drie dingen die de twaalf gedenkstenen u en jou hebben te vertellen:

Het gedenken, het terugkijken met elkaar als gemeente, kan ons helpen om in het heden dingen te kunnen duiden, om aan dingen die wij meemaken woorden te kunnen geven. Dat klinkt nog wat vaag misschien, als ik het zo zeg, ik leg het uit:

Misschien is het u ook opgevallen dat de doortocht door de Jordaan op dezelfde manier wordt beschreven als de doortocht door de Rode Zee. Nu zou dat natuurlijk ook wel erg op elkaar hebben geleken, maar hier bij de beschrijving van de doortocht door de Jordaan worden soms precies dezelfde woorden gebruikt als bij de beschrijving van de doortocht door de Rode Zee. Ik denk hè dat de geschiedenis van de doortocht door de Rode Zee *de lens* is geweest waardoor men naar de doortocht door de Jordaan heeft gekeken. De geschiedenis van de uittocht uit Egypte en de doortocht door de Rode Zee werd namelijk steeds weer door Israël naar voren gehaald. Ook toen men uit ballingschap kwam, ook dat werd als een uittocht uit Egypte beleefd en beschreven. Maar ook toen Elia en Elisa op een keer als profeten samen bij de Jordaan stonden, ook toen kwam die geschiedenis weer in gedachten en hielp het om de dingen te duiden.

Nou, zo lees ik vaak bij mensen die naar het ziekenhuis gaan ook het verhaal over de tocht door de Jordaan. Ik vertel dan vaak zo iets als: 'u moet deze week ook door een soort Jordaan. Wij weten niet hoe diep de Jordaan voor u zal zijn, of de operatie mee zal vallen of niet, maar God heeft beloofd dat Hij u niet zal loslaten. Hij gaat voorop door de Jordaan, Hij gaat voor u uit en zal de weg begaanbaar maken.' Nou, daarom zijn die geschiedenissen zo belangrijk! Om aan de dingen die je meemaakt woorden te kunnen geven. Want ook u of jij zult vast wel zo'n Jordaanmoment hebben gehad, of op

dit moment meemaken: zo'n moment dat je ergens doorheen moet, maar je weet niet hoe. Het kan een verlieservaring zijn. Maar ook het examenjaar dat je zojuist bent ingegaan. Of je weg van ziekte, van revalidatie of van kuren volgen. Een Jordaanmoment, een weg die voor je ligt maar waar jij alleen maar golven ziet die niet door te komen zijn. Maar God gaat voor je uit, zo vertelt de geschiedenis van de Rode Zee. God maakt voor jou een pad, zo vertelt de geschiedenis van de Jordaan. Kijk naar die ark. Volg God op heilige afstand, besef hoe groots het is als God bij je wilt zijn. Nu zo helpen die geschiedenissen van God je om woorden te geven aan de dingen die je overkomen. Het helpt je om erover na te denken: wat heeft dit stukje van mijn leven te maken met God de Bevrijder? Op welke manier zou God hier aanwezig kunnen zijn? Wat vraagt dit wat ik nu meemaak van mij en van mijn geloof? Wat kan ik leren van Israël, of van mensen uit de tijd van Jezus Die getuige ware van Zijn bevrijdingswerk? Gedenken dus om in het heden te kunnen staan.

Søren Kierkegaard, een 19e eeuwse Deense filosoof en theoloog, schreef eens de volgende diepe zin - ik zal het langzaam oplezen, want filosofische zinnen zijn niet zo makkelijk: *Het leven wordt voorwaarts geleefd en beleefd, maar het kan alleen achterwaarts worden begrepen.*

Als christen is het zo belangrijk - en ook: zo goed! - om steeds weer terug te kijken naar Pasen, naar Jezus, onze Bevrijder, en wat Hij voor ons heeft gedaan. Om de stukjes van je leven nu te begrijpen. Of om ze in ieder geval te kunnen doormaken, doorleven. Om ondertussen te beseffen wat echt belangrijk is voor je leven. Wat heeft dit (vul maar een levenservaring van jezelf in) nu te maken met Pasen, met Jezus? Nou, dat is de lens, waardoor je heel je leven moet bekijken. *Mag* bekijken.

En - dat is het tweede wat hier gelijk op aansluit - het gedenken, de herinnering levend houden, geeft je ook hoop. Hoop! Ik weet niet hoe u het ervaart, maar ik word soms een beetje somber van alles wat er gebeurt. In de wereld. In de maatschappij. In de kerk soms. In je persoonlijke leven. We moeten als kerk niet gaan somberen en klagen over de wereld van tegenwoordig en weet ik niet wat, maar toch: er gebeurt wel heel veel. Zoveel vormen van onrecht. Onoplosbare problemen. Dingen die gewoon niet mogen en toch gebeuren. Het volk Israël wist er alles van. Ze was zelf ook geen lieverdje, maar ze heeft ook bijzonder veel moeten incasseren. Maar in dat alles greep zij steeds op het verleden terug - Gods bevrijdende daden - om vooruit te kunnen kijken. Het heeft haar zelfs - zo vertelde ik geholpen om die hele zwarte periode van de ballingschap door te komen.

Kijk daarom steeds terug naar Pasen om in het heden te kunnen staan en om voor de toekomst hoop te houden. Zo lief had God deze wereld, zo vertelt de Bijbel, dat God voor deze zieke wereld Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft. En deze wereld - deze wereld waarin zo geweldig veel gebeurt - wacht Gods nieuwe toekomst en het laatste oordeel. Omdat het Pasen is geweest. God zal bevrijding schenken. Eindelijk recht. Echte vrijheid.

In de financiële wereld geldt: in het verleden behaalde resultaten bieden geen garantie voor de toekomst. Dat klopt. Maar in de kerk is het precies andersom: Pasen, Christus' overwinning biedt volledige garantie - allrisk-garantie - voor de toekomst. Maar als je niet steeds terug zult kijken naar Pasen..., als je niet met je zoon of dochter bij die hoop stenen zult stilstaan en vertellen wat daar is gebeurd..., dan wordt het knap lastig om in je leven koers te houden. Dan wordt het leven soms ook knap leeg en zinloos.

En dan nog een laatste iets over waarom die stenen daar staan... Stenen zijn bestand tegen de tand des tijds. Iemand merkte eens op - behoorlijk confronterend! - dat het kleine kiezelsteentje bij jou in de tuin je waarschijnlijk zal gaan overleven. Die twaalf stenen zullen er nog staan, als de oudere generatie zal zijn overleden en als nieuwe generaties zullen zijn geboren. Die stenen zijn namelijk ook bedoeld voor de generaties die de doortocht door de Jordaan niet hebben meegemaakt. Waarom? Nu, God is niet elk moment in elke periode op dezelfde manier zichtbaar. God schenkt niet iedereen op dezelfde manier wonderlijke bevrijding. Er zijn later generaties in Israël geweest die niets hebben meegemaakt van bevrijding, maar... die er toch in bleven geloven! Omdat zij gehoord hadden hoe God hun volk had bevrijd uit Egypte... en door de Rode Zee... en door de Jordaan.

Ik weet niet of jij op dit moment net zo duidelijk God aan het werk ziet in je leven, als Jozua en zijn volk dat toen hadden gezien bij de Jordaan. Grote kans van niet. En ik weet niet of God ook u zo voorspoedig zal helpen om die Jordaan die voor u ligt door te komen. En misschien zal de jongste generatie van onze gemeente het gaan meemaken dat de kerk nog veel kleiner zal worden dan ze nu is. Ik weet het niet. Er zijn eeuwen geweest, vele generaties achter elkaar dus - waarin Israël door moest ploeteren, zonder dat er veel van God viel op te merken. (Hier in ons land zouden wij bij wijze van spreken allang gestopt zijn met de kerk.) Maar laten wij ons eigen leven en toekomstplannen en ook de prognoses even laten voor wat het is. *Laten wij elkaar - wat er ook gebeurt en waar wij ons in de geschiedenis ook bevinden - de verhalen overdragen.* De geschiedenissen van God de Bevrijder blijven overdragen en vieren. Totdat de bevrijding eens volledig werkelijkheid zal zijn en Gods Koninkrijk ten volle is gekomen als Jezus terugkomt.

Waarom staan die stenen daar?

Omdat God een Bevrijder is.

Omdat God deze wereld niet loslaat, maar in Christus zoveel liefde voor ons heeft.

Omdat God een toekomst voor ons op het oog heeft.

Omdat God ons daarheen op weg helpt.

Ook al moet het door de Jordaan heen.